
Over den raaptijd der kievitseieren, *Vanellus
vanellus* (L.), en eenige biologische
bijzonderheden dezer vogel,

DOOR

K. WALDECK.

In het vorige Cluborgaan vond ik tot mijn groot genoegen een bijdrage van den heer Tsjeard Gs. DE VRIES over den raaptijd der kievitseieren. Ik ben het geheel met DE VRIES eens, zoodat mijn bijdrage slechts bedoeld is als een aanvulling.

Ik lees op p. 113 van het vorige orgaan, dat WOLDA zijn conclusies omtrent het verminderen der kievitenstand trekt uit het feit, dat in een poldertje in Friesland het gevonden aantal kievitseieren steeds achteruit loopt. Welnu ik kan met een klein poldertje precies het tegengestelde bewijzen.

Sinds 1919 heeft mijn vader, K. WALDECK sr. een poldertje gehoord, tusschen Monster en Loosduinen, ter groote van 50 H.A., voor jacht en het rapen van kievitseieren. Van dien tijd af werd dit stuk polder „bewaakt” door een jachtopzichter, die daarvoor werd aangesteld. Het resultaat was, dat het aantal kieviten steeds toenam. Ook andere weidevogels maakten dankbaar gebruik van de bewaking om zich snel uit te breiden.

De volgende cijfers toonen dit aan:

1920 286 kievitseieren; 1921 332; 1922 470; 1923 509; 1924 509; 1925 592; 1926 645; 1927 739; 1928 1232; 1929 645; 1930 591; 1931 641; 1932 645.

De plotselinge daling in 1929 is te wijten aan de strenge koude van den winter 1928/29, waarbij vele kieviten zijn gesneuveld. Ook de langdurige vorstperiode tot eind Maart heeft hieraan geen goed gedaan. Het jaar 1930 toont wederom achteruitgang, die echter als vooruitgang is te verklaren, als men bedenkt, dat in 1930 op 3 plaatsen tuinderijen zijn aangelegd, zoodat zoowel broedterreinen als rust belangrijk afnamen. In een naburige polder nam echter na dit jaar het aantal broedende kieviten belangrijk toe. (Volksverhuizing!). Na 28 April wordt het terrein streng bewaakt. Ook wordt gelet op de boerenjongens, die bij het melken in gesloten tijd nog wel eens voor eigen gebruik een eitje trachten te verduisteren. Ik voor mij geloof, dat het niet naleven en het moeilijk handhaven van den wet de voornaamste oorzaken zijn van de plaatselijke achteruitgang van deze vogelsoort.

In deze jaren hebben mijn vader en ik eenige biologische bijzonderheden van de kievit waargenomen, die wellicht de moeite waard zijn, en waaruit moge blijken, hoe noodig het is, dat de bestaande wet wordt nageleefd. We hebben deze waarnemingen gedaan in de eerste plaats bij het eierenzoeken in den raaptijd, in de tweede plaats in gesloten tijd. Dan plachten wij ook de kievitsnesten op te zoeken, ten eerste om contrôle uit te oefenen op de bewaking, ten tweede om de jonge kieviten later gemakkelijker te kunnen vinden voor het ringen.

Voorzoover wij hebben kunnen nagaan, heeft elk kievit ♀

een ovarium, waarin zich per jaar 12 eieren kunnen ontwikkelen. Omstreeks eind Maart—begin April maakt de kievit bij ons het eerste legsel, dat wordt weggenomen. 12 dagen later wordt het tweede legsel gemaakt, dat nog in den raaptijd valende ook wordt weggenomen. Het derde legsel volgt wederom na 12 dagen, dat dus door zijn optreden in gesloten tijd het broedlegsel wordt. Wordt ook dit legsel verstoord, dan volgt geen nieuw legsel. Deze kieviten vormen troepjes z.g. „losse kieviten”, die in den polder rondzwerven. Om dit te voorkomen is het dus van groot belang, dat na 28 April de kievit ook werkelijk bescherming bij den wet vindt. Ook onze nauwkeurig bijgehouden dagcijfers (het aantal eieren, dat we per dag vonden) bewijzen aardig deze periodiciteit in den leg. Om de 12 dagen vertoonen zij grafisch een top, nl. 4—7 April en 16—19 April.

Deze waarnemingen hebben we gedaan aan de hand van de zeer groote variabiliteit der kievitseieren. Zooals iedere oöloog weet, zijn er talrijke zeer groote afwijkingen in kleur, teekening, en grootte. Juist om de 12 dagen vonden we weer aan ons bekende afwijkende eiertypen. Hierbij komt nog een eigenaardigheid, die licht werpt op de groote vasthoudendheid van de kievit aan zijn broedterrein. Deze afwijkende eieren van een bepaalde kievit vonden we steeds op eenzelfde stuk weiland, niet alleen in het zelfde jaar, maar ook in andere jaren. Zelfs de pas aangelegde bloemkoolvelden konden sommige kievitenparen niet van hun broedterrein verjagen.

Ook is het ons opgevallen, dat de kievit bij den leg zeer gevoelig is voor weerstoestanden. Is het weer zacht, dan wordt iedere dag een ei gelegd. Slaat het weer plotseling om en is het guur, dan slaan vele kieviten dien dag voor den leg over om het ei den volgenden dag te leggen.

De meening, dat de kievit bemest weiland zou vermijden, moet ik met klem tegenspreken. Juist op weiland, waar stalmeest is gestrooid, vindt men de meeste nesten. Van hooiland zal dan alleen gebruik gemaakt worden, wanneer het gras nog kort is. Is het gras reeds lang, dan zal geen kievit er gaan broeden.

De broedtijd der kieviten kan naar mijn meening op 20—25 dagen gesteld worden. Ook hier heeft het weer grooten invloed. Bij zacht weer zijn de jonge kieviten reeds na 20 dagen uit. Is het koud, dan duurt het langer met 25 dagen als uiterste termijn.

De jonge kieviten kan men na het uitkomen 1 à 2 dagen om het nest aantreffen. Daarna verspreiden ze zich en loopen met de ouders mee. De kieviten, die in het hooiland geboren worden, loopen na 2 dagen met de ouders over naar weilanden met kort gras, in het bijzonder daar waar koeien loopen. Dit is herhaaldelijk waargenomen, en ook zeer begrijpelijk, als men bedenkt, dat door het loopen van de koeien insecten en wormpjes uit den grond worden gejaagd. Dat de kievitenjongen van het maaien groote schade zouden ondervinden, spreek ik tegen. Er mag eens een kievitsjong doodgemaaid worden, maar de schade kan men gerust op nul stellen, 1° omdat de kievit niet graag in hooiland broedt, 2° omdat kievitsjongen niet in het hooiland blijven (als zij uitkomen, is de maaitijd nog lang niet aangebroken).

Over het voedsel der kieviten heb ik uiteraard weinig gegevens. Toch wil ik hier vermelden, dat ik in den krop van eenige doode kieviten in groot aantal een landslakje, *Limnaea truncatula* (Müll.) vond, dat daar veel voorkomt.

In de volgende jaren hoop ik deze gegevens nog aan te vullen en met nieuwe uit te breiden.

DEN HAAG, Maart 1933.
